

← Særlig krevende blir det å skille årsak fra virkning, det vil si avgjøre om formuesskatten stiger fordi det skjer noe med eier og bedrift eller om det skjer noe med eier og bedrift fordi formuesskatten stiger. Utfordringen er å unngå den første situasjonen og rendyrke den andre, skriver artikkelforfatterne. Foto: Istock/Getty Images

Innlegg Janis Berzins, Øyvind Bøhren og Bogdan Stacescu

Oversejler studie om formuesskatt

Frischsenterets oppsiktsvekkende konklusjon om at formuesskatten øker sysselsettingen har et stykke igjen til å bli en overbevisende forklaring.

Janis Berzins

Øyvind Bøhren

Bogdan Stacescu

Janis Berzins, Øyvind Bøhren og Bogdan Stacescu, Senter for eierforskning ved Handelshøyskolen BI

● **Formuesskatt må** betales uansett hvor illikvid skattyter måtte være. Derfor hevdes det stadig fra næringslivshold at formuesskatten hemmer verdiskaping fordi skatten presser eierne til å trekke for mye ressurser ut av bedriften sin. Dette illikviditetsargumentet mot formuesskatt avviser rapporten fra Frischsenterets Marie Bjørneby, Simen Markussen og Knut Røed (BMR), som ble oppsummert i DN og andre steder forrige uke. De konkluderer tvert imot fra sin studie at høyere formuesskatt gir flere jobber, og at den heller ikke reduserer realinvesteringene.

Disse lite intuitive påstandene har møtt overraskelse og skepsis, også fra forskerhold.

I motsetning til BMR finner vi at illikviditetsargumentet holder i vår studie av cirka 55.000 små og mellomstore unoterte familiebedrifter:

→ For det første finner vi at eierne brukte bedriftens kontantbeholdning til mer lønn og utbytte for å betale økt formuesskatt. Bedriften betalte også oftere utbytte selv om årsresultatet var negativt.

→ For det andre ga dette pengeuttaket realøkonomiske konsekvenser ved at bedriften reduserte sine investeringer, vokste mindre og ble mindre lønnsomme. Sysselsettingen falt også, men effekten var ikke statistisk signifikant.

Disse resultatene holder under en rekke alternative analysemetoder.

Hvorfor kan to forskergrupper finne så ulike resultater?

Trolig fordi temaet er så krevende å forske på. Betalt formuesskatt påvirkes ikke bare av skattereglene, men også av en lang rekke egenskaper ved både eieren og bedriften. Utelates slike egenskaper i analysen, blir det vanskelig å finne den korrekte forklaringen.

Særlig krevende blir det å skille årsak fra virkning, det vil si avgjøre om formuesskatten stiger fordi det skjer noe med eier og bedrift eller om det skjer noe med eier og bedrift fordi formuesskatten stiger. Utfordringen er å unngå den første situasjonen og rendyrke den andre. Forskerne Kjetil Storesletten og Torfinn Harding hevdet to ganger i DN forrige uke at BMR ikke greier å skille mellom disse to situasjonene og dermed heller ikke mellom årsak og virkning. Å makte dette er da også lettere sagt enn gjort.

I vår studie prøver vi å redusere dette årsak-virkning-problemet ved å undersøke et likviditetsbehov hos eieren som ikke skyldes bedriften. Vi undersøkte derfor effekten av endret formuesskatt på eierens privatbolig, som jo er helt uavhengig av bedriftens stilling. Vi studerte perioden 2006–2010 fordi skattetaksten på privatboliger da økte med hele 67 prosent, mens skattesatsen sto stille på 1,1 prosent.

I motsetning til BMR undersøkte vi derfor kun skatteregninger som bedriftseieren ikke kan tilpasse seg bort fra, og som heller ikke skyldes egenskaper ved bedriften. Kanskje derfor finner BMR, i motsetning til oss, ingen effekt av formuesskatten på bedriften i vår periode.

Vi mener at selv innenfor sin egen modell oversejler BMR når de konkluderer at økt formuesskatt øker sysselsettingen og dermed motsier illikviditetsargumentet.

For det første måler ikke BMR sysselsetting, men lønnskostnader. Dette er noe annet, særlig når lønnsendringene er små og bedriftene små, som i dette tilfellet. For det andre finner ikke BMR noen signifikant sammenheng når formuesskatten stiger. Bare når den synker.

Forskningen

Hvem: Berzins, Bøhren & Stacescu

Hva: Shareholder illiquidity and firm behavior: Financial and real effects of the personal wealth tax in private firms.

Hvor: SSRN arbeidsnotat, mai 2020.

Hvem: Berzins, Bøhren & Stacescu

Hva: Realøkonomiske effekter av formuesskatt i Norge: Hovedfunn i en empirisk undersøkelse.

Hvor: Senter for eierforskning, Handelshøyskolen BI, juli 2020

I motsetning til hos oss kan derfor ikke BMR bruke sine resultater til å konkludere om sysselsettingseffekten av økt formuesskatt.

Kanskje undersøker BMR de resultatene som støtter illikviditetsargumentet. BMR finner nemlig at når eieren er illikvid, er det en negativ effekt av formuesskatt på bedriftens lønnsutbetaling og likviditet. Dette resultatet er også delvis forenlig med vårt hovedfunn om at eierens illikviditet skaper en sammenhengende reaksjonskjede ved at høyere formuesskatt øker bedriftens utbetaling av lønn og utbytte til eierne, etterfulgt av redusert likviditet, vekst og lønnsomhet i bedriften. Større klarhet om illikviditetsargumentet, gjerne også ut fra andres funn, ville gjort det lettere å bedømme kraften i den vanligste kritikken av formuesskatten.

Debatten om formuesskatten i Norge har i alle år vært preget av synsing og anekdoter. Også fra akademias side. Derfor er det positivt at to forskningsprosjekter nå gjør alvorlige forsøk på å gi dypere innsikt i et vanskelig spørsmål ut fra et stort empirisk materiale. Det betyr ikke at med Frischsenterets rapport er svaret opplagt, men at det nå finnes mye bedre faglig grunnlag for å ta neste skritt. Både i forskningen og i den politiske debatten om formuesskatt er det fortsatt en jobb å gjøre.